

MA'NAVIYAT SOHASIDAGI ISLOHOTLARNING YANGI O'ZBEKISTONDA JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI O'RNI

Bahriddin Asrorovich Muqimov

“Toshkent irrigatsiya va qishloq xo‘jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti”
Milliy tadqiqot universiteti “Gumanitar fanlari” kafedrasida katta o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Yangi O‘zbekistonda ma‘naviy-ma‘rifiy islohotlarning boshlanishi va rivojlanishi bilan bog‘liq bosh tamoyil bu jarayonning izchil va uzluksizligidir. Ushbu maqolada mamlakatimizning yangilanishi jarayonida ma‘naviy qadriyatlarning namoyon bo‘lish shakllari hamda xususiyatlari va uning jamiyatimiz ijtimoiy hayotiga ta‘siri masalalari tahlil etilgan. Shuningdek maqolada, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning mamlakat parlamentiga Murojaatnomasida ilgari surilgan ma‘naviy islohotlar konsepsiyasi ilmiy-nazariy jihatdan izchil va amaliy tomondan uzluksiz faoliyatni aks ettirayotganligi tahlil qilingan. Maqolada globallashuv sharoitida ma‘naviyatning namoyon bo‘lish shakllari va xususiyatlari hamda ularning jamiyatimiz ijtimoiy hayotiga ta‘siri ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, globallashuv, murojaatnoma, demokratiya, qadriyatlar, jamiyat, ma‘naviyat, ma‘naviy tarbiya, ma‘rifiy islohotlar, umuminsoniy qadriyatlar, milliy o‘zlikni anglash.

ABSTRACT

The main principle of the beginning and development of spiritual and educational reforms in the new Uzbekistan is the consistency and continuity of this process. This article analyzes the forms and features of the manifestation of spiritual values during the renewal of our country and their impact on the social life of our society. The article also analyzes the fact that the concept of spiritual reforms put forward in the Address of the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev to the country's parliament is consistent from a scientific and theoretical point of view and reflects continuous activity from a practical point of view. This article discusses the forms and features of the manifestation of threats in the process of globalization and their negative impact on the social life of our society.

Keywords: New Uzbekistan, globalization, attractiveness, democracy, values, society, spirituality, spiritual education, educational reforms, universal values, understanding of national identity.

KIRISH

Davlatning yaqin va oʻrta muddatlarga moʻljallangan rejalari, mamlakatning rivojlanish kursini belgilab berishda Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning mamlakat parlamentiga Murojaatnomasi instituti alohida oʻrin tutadi. Dunyo mamlakatlari prezidentlari tajribasida keng va samarali ishlatilib kelinayotgan ushbu institut Oʻzbekistonda amaliyotga tatbiq etilganiga koʻp boʻlgani yoʻq. Shunga qaramasdan oʻtgan vaqt ichida mamlakat siyosiy hayotida munosib oʻrinni egalladi. Muammoning umumnazariy xususiyatlari, jumladan, gʻoya va mafkuralar transformatsiyasi, globallashtirilgan jamiyat sharoitida mamlakatimizda maʼnaviy tahdidlarning kelib chiqishi va unga qarshi kurashish muammolari Markaziy Osiyo respublikalaridagi siyosatchi, faylasuf va tarixchilar, shu sohalarga oid tadqiqotchilar tomonidan tadqiq etilib, milliy-maʼnaviy xavfsizlik, ichki va tashqi tahdidlar, milliy oʻzlikni anglash muammolariga bagʻishlangan asarlar, ilmiy va davriy nashrlardagi maqolalar ham oʻrganilayotgan mavzuning dolzarbligini koʻrsatadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYALAR

Oʻzbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimovning davlat va jamiyatni boshqarishning birinchi nazariy asosi boʻlgan “Oʻzbek modeli”, ilmiy-metodologik manba sifatidagi asarlari, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoev asarlari, xususan, davlat rahbari tashabbusi bilan ishlab chiqilgan Oʻzbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish boʻyicha Harakatlar strategiyasi, Yangi Oʻzbekiston Taraqqiyot strategiyasi va keng koʻlamli islohotlar olib borish borasidagi gʻoyalari ushbu tadqiqotga ilmiy-metodologik asos boʻlib xizmat qilsa, sohaga oid qonun hujjatlari, Prezident farmonlari, qarorlari va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar tadqiqotning uslubiy bazasi boʻlib xizmat qiladi.

Mamlakatimizda mustaqillik yillarida amalga oshirilayotgan yoshlarga oid davlat siyosati, maʼnaviy tahdidlarga qarshi kurashish tajribasi bilan bogʻliq masalalar tahliliga bagʻishlangan doktorlik dissertatsiyasi doirasidagi tadqiqotlar qatoriga Q.Quranboev, S.Joʻraev, D.Boʻronova, F.Ravshanov, M.Yuldashev, Z.Qodirova, E.Bobomurodov, G.Tulenova, V.Quchqarov kabi olimlarning izlanishlari va ilmiy ishlarini kiritish mumkin.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev Murojaatnomasidagi har bir yoʻnalish oʻz mantiqiy asoslariga ega boʻlib, jamiyat hayotiga daxldor muhim masalalar yuzasidan mavjud vaziyatga obʻektiv baho berish bilan birga, ularni takomillashtirish borasida davlat rahbarining nuqtainazarini ifoda etadi, tegishli yoʻnalishda belgilab berilayotgan davlat yoʻnalishining gʻoyaviy asoslarini ochib beradi.

Mana shularning o'ziyiq Murojaatnomani o'zbek davlatchiligi rivojlanishining yaqin va o'rta davrlarga mo'ljallangan ustuvorliklarini ko'rsatuvchi siyosiy-huquqiy hujjat sifatida baholashga asos bo'ladi. Unda jamiyatimiz taraqqiyotining ma'naviy asoslarini yanada mustahkamlash, ushbu sohani yanada demokratlashtirish, so'z va axborot erkinligini ta'minlash kabi masalalarga alohida e'tibor berilgan. Ushbu Murojaatnoma bugungi hayot haqiqatini va hozirgi davr talablarini yaqqol ifodalaydi.

Ayni paytda, murojaatnomada ilgari surilgan g'oya va xulosalar, taklif va tashabbuslar keyingi uch-to'rt yillik hayot davomida ro'y bergan ishlar, qabul qilingan amaliy-tashkiliy hujjatlarga to'la muvofiq ekanligini yaqqol ko'rsatadi. Ya'ni, umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik ifodasi sifatida ma'naviy merosimizni tiklash va rivojlantirish borasidagi madaniy-ma'rifiy tadbirlar, ijodkor ziyolilar, ayniqsa yosh ijodkorlarga amaliy g'amxo'rlik ko'rsatish, ularning ijtimoiy muhofazasini ta'minlash orqali o'z imkoniyat va salohiyatlarini namoyon etishga rag'batlantirish va ana shu orqali mamlakatimizning har bir fuqarosi qalbida Vatanga muhabbat, g'urur va fidoiylilik xislatlarini uyg'otishga alohida ahamiyat qaratildi.

Ayni paytda bu jarayonlarning tizimli shaklga kirib, mohiyat va sifat jihatidan mutlaqo yangi ijtimoiy institutning ta'sis etilishi ma'naviy-ma'rifiy islohotlarning davomiyligini ham ta'minlayotgani shubhasiz. Shu bilan birga, tafakkur ozodligi uchun ma'naviy etuklik lozimligi, shunga ko'ra erkin iqtisodiyot sharoitida ma'naviy qadriyatlar qimmatini tushib ketmasligi, madaniyat ikkinchi darajali narsaga aylanib qolmasligi kerakligi bugungi kunning zaruratiga aylanmoqda. Bu jihatdan, iqtisodiy o'nglanish ma'naviy o'nglanish va yuksalish bilan uyg'unlikda bo'lishi bu sohadagi siyosatning asosiy poydevori ekanligi shubhasiz.

Bular barchasi mamlakatimizda ma'naviy-ma'rifiy islohotlarning yangi bosqichdagi davomiyligining ko'rinishlari deyish mumkin. Ushbu jarayonda madaniy ko'tarilishning eng ta'sirchan va ommaviy ko'rinishlari bo'lgan adabiyot va san'at, ta'lim va tarbiya tizimining avvalgi bosqichga nisbatan rivojlanganini va iqtisodiy quvvatlanganini yaqqol namoyon bo'lmoqda.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Murojaatnomasi Respublikamiz ijtimoiy-iqtisodiy hayotining barcha yo'nalishlari kabi ma'naviyat sohalariga ham bevosita taalluqlidir. Chunki, mazkur ma'ruzada avvalo, bosib o'tgan yo'limiz tahlil etilsa, ikkinchidan, umum taraqqiyotimizning istiqbollari belgilab beriladi. Shunday ekan, ma'naviyat borasidagi islohotlarni ham yanada chuqurlashtirish, uni fuqarolik jamiyati qurishda asosiy mezon bo'lishi tasavvur etilmog'i lozim.

Zero mustaqil O‘zbekistonda ma’naviy-ma’rifiy islohotlar evolyusiyasi va rivojlanish bosqichlari kuzatilarkan, ularni bir-biriga bog‘laydigan va bir maxraj ostiga birlashtiradigan bosh tamoyil nima degan savol tug‘ilishi tabiiy. Bunga javoban qat’iy aytish mumkinki, O‘zbekistonda so‘nggi yillar davr mobiynda avvalo ma’naviy-ma’rifiy islohotlar konsepsiyasi ishlab chiqildi; ikkinchidan, bu konsepsiya jamiyat ijtimoiy hayotiga uzluksiz va izchil tadbiq etildi.

Agar mustaqillikning dastlabki o‘n yilliklarida boshlangan ma’naviy-ma’rifiy jarayonlar o‘zgarish va yangilanish zaruratini ijtimoiy ehtiyoj darajasiga etilganini namoyon etgan bo‘lsa, bugungi kun voqeligi, ma’naviy-ma’rifiy o‘zgarish va islohotlar ilmiy-nazariy konsepsiyasini va uni hayotga joriy etish amaliy mexanizmini ishlab chiqishni taqozo etdi. Murojaatnomada ilgari surilgan ma’naviy islohotlar konsepsiyasi ilmiy-nazariy jihatdan izchil va amaliy tomondan uzluksiz faoliyatni aks ettiradi. Demak, xulosa qilish mumkinki, O‘zbekistonda ma’naviy-ma’rifiy islohotlarning boshlanishi va rivojlanishi bilan bog‘liq bosh tamoyil bu jarayonning izchil va uzluksizligidir.

2016 yil oxiridan to hozirgacha kechayotgan demokratik yangilanish va ma’naviy-ma’rifiy sohalarda boshlangan islohotlarning davom etishi hamda rivojlanishi bilan belgilanadigan davr bo‘lib, bunda endi mazkur yo‘nalish institutlari faoliyatining takomillashuvi namoyon bo‘layotganini ko‘rish mumkin. Ayni paytda, fuqarolar tafakkuri va turmushida milliy va umuminsoniy ma’naviy qadriyatlarining kamol topishi va milliy ma’naviyat negizlarida tarbiya topib shakllanayotgan yosh avlodni kamolotini ham kuzatish imkoni yuzaga kelmoqda.

Keyingi yillardagi islohotlar tufayli odamlarning o‘z taqdirini o‘zi belgilash imkoniyatlariga ham keng yo‘lochildi. Shu yo‘nalishda odamlarning individual ravishda kamolotga, farovonlik va to‘kinlikka intilish xususiyatlari ham ravshan namoyon bo‘la boshladi. Ayni chog‘da shuni ham tan olish joizki, jamiyatimizdagi ba’zi odamlar ijtimoiy-ma’naviy, intellektual yangilanishlar jarayonlarida yetarli darajada faol ishtirok etmayapti. Nazarimizda, buning asosiy sabablari quyidagilar: birinchidan, odamlarda o‘tgan davr asoratlari, eskicha fikrlash tarzining saqlanib qolayotgani; ikkinchidan, odamlarda tashabbuskorlik, yangi-yangi faoliyatlarni boshlab yuborishdan cho‘chish, hadiksirash tuyg‘usining mavjudligi; uchinchidan, yangi faoliyatni boshlash uchun bilim va malakaning yetishmasligi, xorijiy tillarni bilmaslik va zamonaviy aloqalarga kirishish vositalari, turli kommunikatsiyalar tizimlariga bog‘lanib harakat qilish ko‘nikmasining yetishmasligi; to‘rtinchidan va eng taassuflisi ana shu kamchiliklarni tez bartaraf etib, amaliy ishga kirishish borasida shijoatning sustligidir.

Ma’naviy yuksalish masalasi jamiyatda odamlardagi ijtimoiy fazilatlar, ularning qadriyatlar tizimi ham demakdir. Boshqacha aytganda, ma’naviy islohotlar - jamiyatdagi axloqiy tamoyillar, xulq-

atvor me'yorlari, odamlarning mehnat jarayonidagi, hordiq chog'idagi, iste'mol, qilish, hayotiy rejalarini tuzish, bilim va axborotga ega bo'lish, malaka va tajribasi, g'oya va maqsadlari, ijtimoiy adolatga bo'lgan intilish, huquq va erkinliklari, fuqarolik burchlari, milliy taraqqiyot haqidagi tushunchalarining majmuidir. Odamdagi ana shu ma'naviy-ma'rifiy bilim va ko'nikma, malaka va sifatlar majmui ijtimoiy taraqqiyotning inson omilini kuchaytiradi. Bedard, beg'am, loqayd, tepsa-tebranmas odamning xarakteri taraqqiyotning inson omilini susaytiradi. Inson omili tushunchasi faqat bir kishiga emas, balki guruh va jamoalar, ulardagi ijtimoiy-ma'naviy muhit, odamlarning xulq-atvoriga ham bog'liq bo'ladi.

Binobarin, siyosiy tuzumlar, xalqlarning turmush tarzi, ijtimoiy hayot keskin o'zgarayotgani, dunyodagi sog'lom kuchlarning birlashib, turli hamjamiyatlar, birlashmalar shaklida tinchlik, totuvlik, taraqqiyot uchun kurash, intilish avjlanayotgani yuzlab misollarda o'z tasdig'ini topmoqda. Deylik, jaholatning diktatura shaklimi yokikabi uyushgan guruhlarimi, terror, korrupsiya, zo'raonlik va boshqa jinoiy usullarimi, kuchlanib, vayronkor g'oyalar g'alaba qilishiga qarshi dunyo hamjamiyati hamkorlikda choralar izlab, turli tadbirlar belgilayotgani barchaga yaxshi ma'lum.

Ilm-fan, texnika taraqqiyoti, axborot almashish imkoniyatlari esa favqulodda shitoblanib ketgani har bir ongli insonning kundalik turmushida ayon. Muvofiq holda bashariyatning madaniylashuvi, yangicha tamaddunlar birligi, dunyoqarashlarning dunyo qadar kengayayotgani ham inkor etib bo'lmas haqiqat. Ayni doirada O'zbekiston ham o'z taraqqiyot yo'li bilan jahon hamjamiyatida o'rini mustahkamlab bormoqda.

Ma'naviyatni, ma'rifatni bayroq qilib, ma'naviy islohotlar yo'lida izchil siyosat olib borgan O'zbekiston davlati endilikda fuqarolarining qalbi va ongida yangicha qarashlar va yondashuvlar tushunchasi hamda muayyan malakasini paydo qildi. Agar mamlakatimiz aholisining oltmish foizdan ortiqrog'i yoshlar ekanini inobatga oladigan bo'lsak, bu tabaqaning ijtimoiy shakllanishi va kamoloti istiqolol yillariga to'g'ri keladi. Demak, ma'naviyat borasida umummilliy tajriba haqida O'zbekiston misolida fikr bildirishga yetarli asoslar bor, deyish mumkin.

Mamlakatimizda olib borilayotgan keng ko'lamli islohotlarning dastlabki natijalari aholining hayoti va kundalik turmushida o'zining yaqqol ifodasini topmoqda, odamlarning ijtimoiy faolligi, ertangi kunga ishonchi o'sib bormoqda, hayotning barcha jabhalari kabi, iqtisodiyot sohasida zamon talablariga javob beradigan, yangicha ma'nomazmundagi va samarali islohotlarni amalga oshirish yo'lida birinchi qadamlar qo'yildi. Prezidentimiz Murojaatnomasida ta'kidlanganidek, qisqa muddatda 161 ta yirik sanoat ob'ekti ishga tushirildi. Ijtimoiy sohani isloh qilish bo'yicha qabul qilingan dasturlar ijrosi ham bosqichma-bosqich ta'minlanmoqda.

Xalqimiz bosib o'tgan mustaqil taraqqiyot yo'lining hozirgi bosqichi, faol demokratik o'zgarishlar va yangi O'zbekistonni barpo etish, mamlakatni modernizatsiya qilish davridir. Garchi, bu istilohlar ko'proq ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni eslatsa-da, uni madaniy-ma'rifiy va ijodiy sohalarga ham bevosita taalluqli deyish mumkin. Gap shundaki, demokratik yangilanishlarning barqaror bo'lib faollashuvi badiiy ijod sohalariga davlat e'tibori bilan uyg'un holda san'atning ommalashuvi, professional ishtirok bilan bir qatorda havaskorlik intilishlarining kuchayishiga ko'ra ham izohlanadi. Nashriyot va bosmaxonalar, madaniy-ma'rifiy muassasalar, kino tarmoqlarining mulkchilik shakli o'zgarishi, ommaviy axborot vositalari turi va kam-miqdoring keskin ko'payishi, ommaviy-madaniy tadbirlarning respublika va hududlar miqyosida nihoyatda keng tus olishi va boshqa shu kabi holatlar badiiy ijodkorlikning ommalashib ketishiga asosiy sabab bo'ldi. Galdagi vazifa ana shu jarayonlarni takomillashtirish, professional adabiyot va san'atning tashkiliy, iqtisodiy va ijodiy mezonlarini belgilash, ijodiy sohalardagi xususiy tadbirkorliklarning me'yorlari va o'rnini yanada kengaytirishdan iborat bo'layotgani bejiz emas.

Ta'kidlash joizki, har qanday faoliyat muayyan muddatga kelib, sarhisob bilan, bosib o'tilgan yo'ning saboqlari, to'plangan tajriba yakunlari, xulosalari bilan nihoyalansa, keyingi taraqqiyot uchun aniq manzara chizish, reja va mo'ljallar olishda eng to'g'ri va maqbul usul bo'ladi. Shu ma'noda mamlakatimizda amalga oshirilgan ishlarni yil osha sarhisob qilish yurt rahbarining yaxshi an'anasiga aylangan. Nafaqat yil yakunlari, ayni chog'da istiqlolimiz tantanalarida, bayramlarda yurtboshimizning chiqishlari mamlakat hayotining barcha jabhalariga tegishli yirik umumlashmalar, qamrovli fikr-mulohazalari bilan xalqimiz e'tiborida bo'ladi. Albatta, bu chiqishlarda yakun bilan birga sohalar yo'nalishida ma'lum bir ko'rsatmalar, vazifalar ham belgilanadi. Bular barchasi ko'proq joriy jarayonlar bilan bog'liq bo'lib, tezda amaliy ijrosini topgach, tarixga aylanib boraveradi. Va bu jarayon miqyosi hamdako'lami, teranligi va umumiyqamrovlari bilan yillar, davrlar osha yashab qoladi.

Shu o'rinda bir holatni ta'kidlamoq zarurki, dastlabki o'n yilliklarda mamlakatimiz fuqarolari ongidagi Sho'ro davrlaridan o'tib kelgan eskicha dunyoqarash va tamoyillar umummilliy ma'naviy taraqqiyotimizda g'ov bo'lib, muayyan muammolarning kelib chiqishiga sabab bo'lsa, keyingi o'n yillik bir qadar bartaraf etilgan bu muammolar bunyodkorlik va taraqqiyot shukuhi bilan kechayotgan sog'lom turmush tarzimizga, ayniqsa tamomila yangicha ma'naviy tarbiyada kamol topayotgan yoshlar hayotiga begona chet ta'sirlarning ayniqsa adabiyot va san'at orqali hozirda "ommaviy madaniyat" deb, aslida "olomon madaniyati" bo'lgan tuban asarlarning kirib kelishidek global tashvishlar bilan almashinyapti.

Shuning uchun ham mamlakat rahbari ma'naviy tarbiya masalasini ijtimoiy taraqqiyotimizning hozirgi bosqichida yana eng zarur va eng dolzarb masala sifatida ilgari surmoqda. O'zbekiston Prezidentining Murojaatnomasi tag zamirida aynan shu maqsad ham yotadi. Maqsadiga ko'ra mantiqan davomiylik kasb etgan bu Murojaatnoma ma'naviy tarbiya sohasida doimiy ish olib borish, bu boradagi faoliyatni har tomonlama puxta o'ylangan tizimli ravishda tashkil etishgina ushbu yo'nalishda ko'zlangan maqsadga erishish lozimligini yana bir bor isbotlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, mamlakat rahbarining parlamentga Murojaatnomalari nafaqat hokimiyatning asosiy tarmoqlari, balki mamlakat siyosiy tizimining muhim qismi bo'lgan siyosiy partiyalar rivojining ham asosiy vektorlarini belgilab beruvchi dasturiy hujjat sifatida qaror topdi. Murojaatnomalarda qo'yilgan aniq vazifalarning ijrosi partiyalarning mamlakatni modernizatsiya qilish jarayonida muhim siyosiy faktorlar sifatida munosib o'rin tutishi, funksional jihatdan xalq bilan, o'z elektorati bilan yaqindan ishlovchi sub'ektlar sifatida shakllanishi, qolaversa, demokratik o'zgarishlarni yangi darajada olib chiqilishning o'ziga xos yo'liga aylanishiga asos yaratadi.

Bu nuqtai nazardan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Murojaatnomasining mazmun-mohiyatini o'rganish nihoyatda muhim ahamiyatga egadir. Zero, ushbu Murojaatnoma, bir tomondan, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar, ularning maqsad-muddaolari va yo'nalishlarini yaqqol ifodalagan bo'lsa, ikkinchi tomondan esa, davlatimizning ma'naviyat sohasidagi siyosatining ustivor tamoyillari aniq-tiniq belgilab berilgan, ulkan nazariy va amaliy ahamiyatga molik tarixiy hujjatdir. Bu jihatdan, mazkur Murojaatnomaning mazmun-mohiyati va ahamiyatini har bir zamondoshimiz qalbi va ongiga singdirish bugungi ma'naviy-ma'rifiy ishlarimizning asosiy yo'nalishiga aylandi. Bu esa, aholining turli qatlamlari, ayniqsa, yosh avlod tafakkurida mustaqil taraqqiyotimiz davomida erishilgan natijalarni his qilib yashash, jamiyatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarga daxldorlik tuyg'usini shakllantirish borasidagi ishlarni amalga oshirishda barchamizning zimmamizga ulkan mas'uliyat yuklaydi.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: “O'zbekiston”, 2023.
2. Solieva L.R.(2023). THE ESSENCE AND CONTENT OF THE CONCEPT OF VALUE AND ITS ROLE IN THE SOCIAL

LIFE OF SOCIETY. Web of scientis: international Scientific research journal. Vol.4, Iss.3. –pp.824-831.

3. Mirziyoev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash, yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – B. 25.

4. Bakhronov Doniyor Davronovich [2023] The Role of Civil Society Institutions in Ensuring International Harmony in the Renewal of Uzbekistan // Miasto Przyszłości. vol. 40. pp. 580-586.

5. Solieva Lobar Rasulovna (2023). Features of the use of innovative educational technologies in improving the modern education system of Uzbekistan. World Bulletin of Social Sciences. – pp.144-147.

